

15 HAZİRAN

ULUSLARARASI YAŞLILARA ŞİDDET VE İSTİSMAR FARKINDALIK GÜNÜ (2020)

Ülkemizde yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve üzeri yaştaki nüfus, 2014 yılında 6 milyon 192 bin 962 kişi iken son beş yılda %21,9 artarak 2019 yılında 7 milyon 550 bin 727 kişi olmuştur. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki yüzdesi 2014 yılında %8,0 iken, 2019 yılında %9,1'e yükselmiştir. Yaşlı nüfusun 2019 yılında %44,2'sini erkek nüfus, %55,8'ini kadın nüfus oluşturmaktadır.¹ Dünyada ve ülkemizde artan yaşlı nüfus miktarı hem yaşlıların hayatlarının iyileştirilmesi hem de şiddetin önlenmesi açısından önlemlerin arttırılması, hizmetlerin geliştirilmesi için önemlidir.²

Dünya Yaşlılara Şiddet ve İstismar Günü her yıl 15 Haziran'da kutlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından Haziran 2006'da Uluslararası Yaşlı İstismarı Önleme Ağı'nın (INPEA) talebi üzerine 66/127 Aralık 2011 tarihli kararında resmen kararlaştırılmıştır.²

Bu sene yayınlanan raporlar yaşlıların Covid-19 pandemisi nedeniyle daha fazla zorlandıklarını ve istismara açık hale geldiklerini göstermektedir. BM Genel Sekreterliği, Covid-19 nedeniyle yaşlılara getirilen sosyal izolasyon önlemlerinin yaşlılara karşı her türlü istismar olayını (fiziksel, duygusal, finansal ve cinsel) tetikleyebileceği konusunda uyarıda bulunmuştur. Yaşlıların haklarını korumak için ulusal düzeyde yeterli bir yasal çerçevenin bulunmamasının yaşlıların incinebilirliğine katkıda bulunduğunu ve bu yasal boşlukların doldurulması gerektiğini de eklemişlerdir. Birçok üye devletin yaşlanma çalışma grubu üyeleri yaşlıların şiddet, ihmal ve istismara karşı korunması için evrensel olarak uygulanabilir normatif standartlar geliştirilmesinin gerekliliğini dile getirmiştir.³

¹ [İnternet] <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33712> Erişim: 05.06.2020.

² [İnternet] <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.65UP.TO.ZS> Erişim: 05.06.2020.

³ [İnternet] <https://www.un.org/development/desa/ageing/world-elder-abuse-awareness-day/2020-2.html> Erişim:13.06.2020.

Bu doküman, Dr. Damla Özyürek ve Dr. Banu Ersoy Şen tarafından, Doç. Dr. Nüket Paksoy Erbaydar danışmanlığında 08.06.2020 tarihinde hazırlanmıştır.

Bilgilendirme notunun yazılı, elektronik, vb. ortamlarda, aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla kullanılması önerilmektedir:
Özyürek D, Şen BE, Erbaydar NP. Uluslararası Yaşlılara Şiddet ve İstismara Karşı Farkındalık Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin

Bilgilendirme Serisi 2019/2020-77

[İnternet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim:15.6.2020.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2019/2020-77)

Dünya Bankası verilerine göre 2018 yılında dünya nüfusunun %8,8' i 65 yaş ve üzeri kişiler oluşturmaktadır.² Yaşlıların nüfus içerisinde artan sıklığı ile yaşlılara şiddet ve istismar daha çok endişe edilen başlıklar arasında yer almaktadır. Yaşlı istismarı, güven beklentisinin olduğu herhangi bir ilişki içinde yaşlı bir kişide zarar veya rahatsızlığa neden olan tek veya tekrarlanan bir eylem veya uygun olmayan davranış olarak tanımlanmaktadır. Dünya çapında yaşlıların sağlık ve insan hakları ile ilişkili bir durumdur.⁴

Yaşlı istismarı fiziksel, psikolojik/duygusal, cinsel, finansal ve ihmal şeklinde gerçekleşmektedir. Dünya genelinde 2017 yılında 6 yaşlı kişiden 1'i yaşlı istismarına uğramıştır. Yaşlıyı istismar eden kişiler sıklıkla yaşlının yakınları ve yaşlıya bakım veren sağlık çalışanları gibi yaşlı kişinin güven duyduğu kişilerdir. Yaşlıları istismar eden kişiler %90 sıklıkla aile üyeleri olmaktadır. Bakım evleri ve uzun süreli bakım alınan kuruluşlar da yaşlı istismarının gerçekleştiği yerlerdendir. Bakım evlerinde gerçekleşen istismar vakalarının %33'ü psikolojik/duygusal, %14'ü fiziksel, %14'ü finansal, %12'si ihmal, %2'si cinsel istismardır. Yaşlı istismar vakalarının yalnızca %4'ünün bildirimi yapılmaktadır. İstismar edilen yaşlıların bunu bildirmemesindeki etkenler bildirimden zarar göreceğini düşünmek, istismar eden kişiyi yasal olarak zor durumda bırakmak istememek, mental sağlıkta bozukluk, utanmak olarak verilmektedir. Yaşlı istismarının yaralanma, yeti yitimi, sağlık durumunun kötüleşmesi gibi fiziksel etkileri olduğu gibi anksiyete, yalnızlık, umutsuzluk gibi psikososyal etkileri de bulunmaktadır. Yaşlı istismarına yol açan risk faktörleri yaşlıya bakım verenin alkol/madde bağımlılığı, yüksek stres düzeyi, sosyal destek yoksunluğu, yaşlı kişiye duygusal/finansal bağımlılığı, yaşlı bakımı konusunda eksik bilgi sahibi olması, depresyonun olması olarak sıralanmaktadır.⁵

COVID-19 pandemi sürecinde, hastalığın ağırlıklı yaşlıları etkilemesine yapılan vurgu, sokağa çıkma yasağının uygulandığı yaş grubu olması, resmi açıklamalarda ölüm sayılarında yaşlı

⁴ [İnternet] <https://www.un.org/development/desa/ageing/world-elder-abuse-awareness-day.html>
Erişim:05.06.2020.

⁵[İnternet] https://www.who.int/ageing/media/infographics/EA_infographic_EN_Jun_18_web.pdf?ua=1
Erişim:08.06.2020.

Bu doküman, Dr. Damla Özyürek ve Dr. Banu Ersoy Şen tarafından, Doç. Dr. Nüket Paksoy Erbaydar danışmanlığında 08.06.2020 tarihinde hazırlanmıştır.

Bilgilendirme notunun yazılı, elektronik, vb. ortamlarda, aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla kullanılması önerilmektedir:

Özyürek D, Şen BE, Erbaydar NP. Uluslararası Yaşlılara Şiddet ve İstismara Karşı Farkındalık Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin

Bilgilendirme Serisi 2019/2020-77

[İnternet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim:15.6.2020.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2019/2020-77)

hasta sıklığının vurgulanması, toplumdaki yaşlı nüfusa yönelik sözlü ve fiziksel saldırıların sosyal medyada yer alması yaşlı şiddet ve istismarında etkili faktörler olmuştur. Sokağa çıkma kısıtlamaları ile yaşlı bireyler ev içerisinde aile bireyleri ile daha çok vakit geçirmektedir, ailesinden şiddet ve istismar gören yaşlıların salgın döneminde bu durumdan etkilenimleri artmaktadır. Bu süreçte yaşlıları şiddet ve istismardan korumak için toplumda yaşlılara karşı ayrımcılığın önlenmesi açısından düzenlemelerin yapılması, yaşlıların acil durumlarda başvurabileceği güvenli alanların oluşturulması önemlidir.⁶

⁶ Ergöner AT, Biçen E, Ersoy T. The Bulletin of Legal Medicine 2020;17(1), 47-56.
<https://doi.org/10.17986/blm.2020.v25i.1408> Erişim: 08.06.2020.

Bu doküman, Dr. Damla Özyürek ve Dr. Banu Ersoy Şen tarafından, Doç. Dr. Nüket Paksoy Erbaydar danışmanlığında 08.06.2020 tarihinde hazırlanmıştır.

Bilgilendirme notunun yazılı, elektronik, vb. ortamlarda, aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla kullanılması önerilmektedir:

Özyürek D, Şen BE, Erbaydar NP. Uluslararası Yaşlılara Şiddet ve İstismara Karşı Farkındalık Günü. HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin

Bilgilendirme Serisi 2019/2020-77

[İnternet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/> Erişim:15.6.2020.